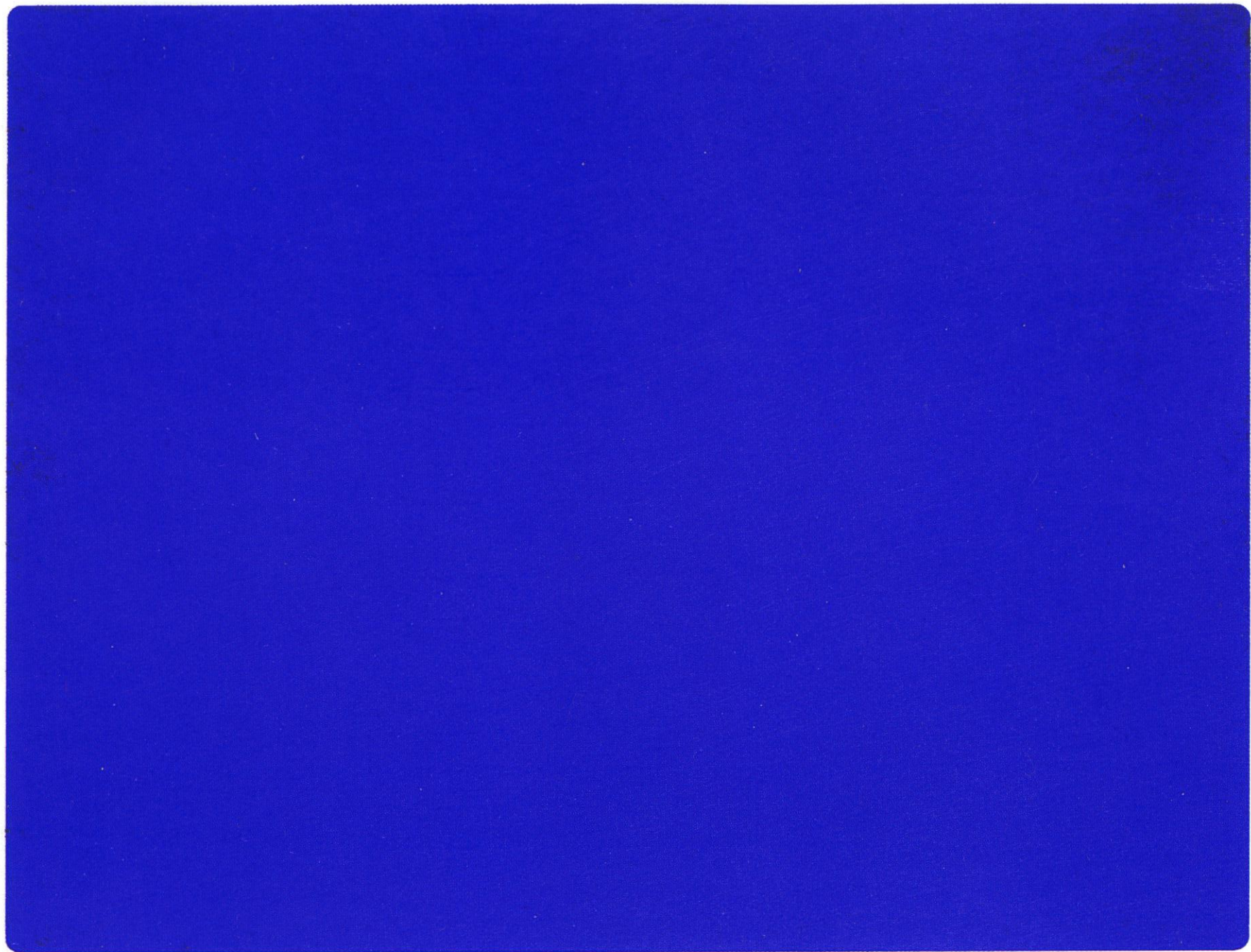

WYWIAD

Alessio Albi

Wywiad

W zasadzie wywiad jakościowy jest swoistą rozmową, stąd można przyjąć, że każdy jest do niego w mniejszym lub większym stopniu przygotowany. Należy również pamiętać, że jest to przede wszystkim interakcja dwóch lub więcej osób, na efekt końcowy której składa się wysiłek każdej ze stron. (Svetlana Gudkova, 2012, s. 120)

Wywiad

Metoda właściwa by...

zrozumieć punkt widzenia osób:
zbadać opinie, wyobrażenia,
idee, sposoby myślenia;
zrozumieć drugą osobę – jej
doświadczenia, motywacje,
postawy, świat widziany jej
oczami

Metoda niewłaściwa by...

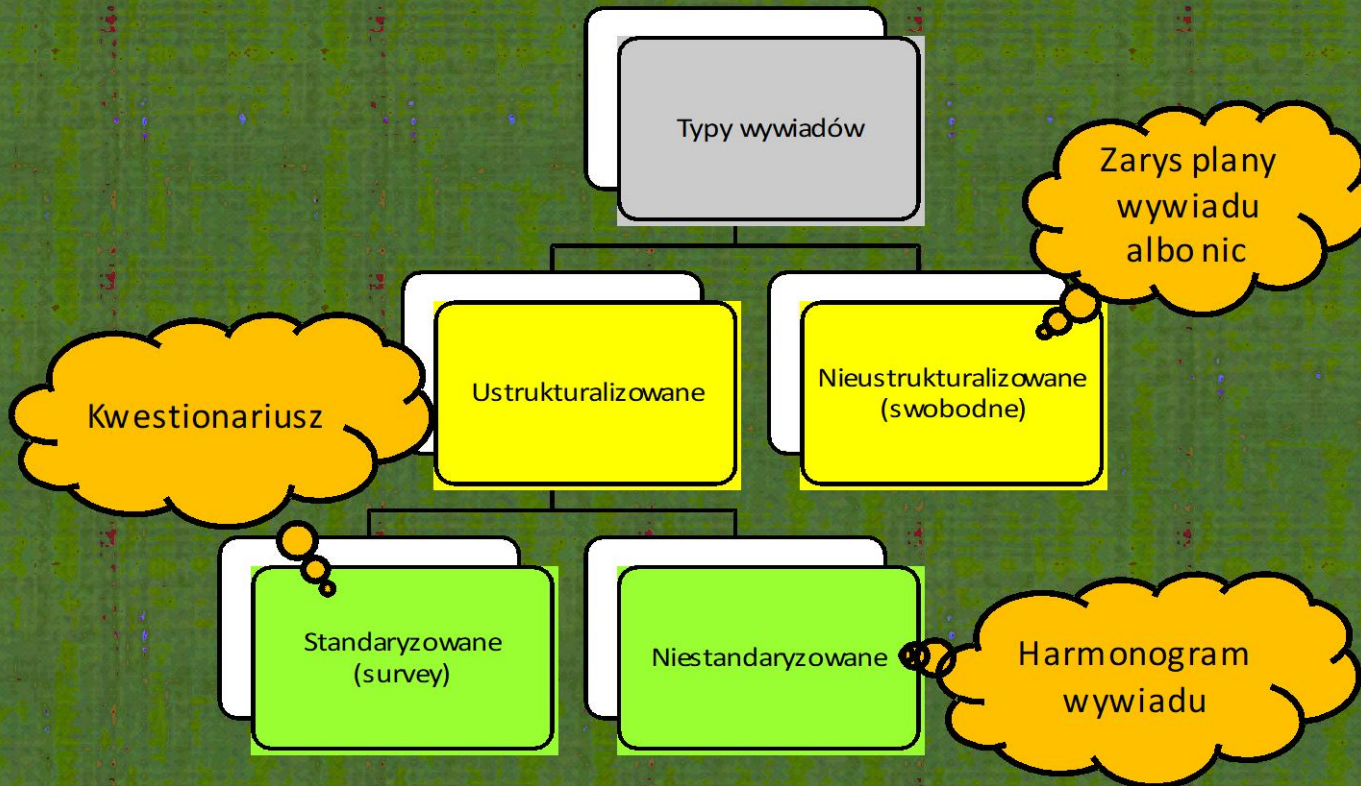
poznać szybko rzetelnie fakty:
poznać prawdę (czasami
rozmówcy mijają się z prawdą
lub pamiętają fakty inaczej);
zgłębić temat (czasami nie
poświęcali tematowi refleksji,
nie umieją o nim mówić),
uzyskać argumenty naukowe dla
poparcia tezy (rozmówcy są
niedokładni i stronniczy)

Wywiad jest metodą

... nie metodologią, więc zawsze jest częścią czegoś większego.

Często bywa podstawową metodą – ale nie zawsze może być jedyną.

Wywiady

Etnografka organizacji Joanna Średnicka (po prawej) z Rozmówczynią

Rodzaje wywiadu

- **Ustrukturalizowany** bądź **niestrukturalizowany** – strukturyzacja polega na językowym sprecyzowaniu pytań, zadawaniu ich w taki sposób, by respondent odpowiadał w konkretnej językowej formie.
- **Standaryzowany** lub **niestandaryzowany** – standaryzacja polega na tym, że te same pytania zadawane są respondentom w tej samej kolejności.

Zastosowania

- Celem wywiadu **standaryzowanego i ustrukturalizowanego** (kwestionariusz) jest przeprowadzenie badań ilościowych dla potwierdzenia hipotezy. Taki wywiad przeprowadza się z respondentami dobranymi według statystycznych procedur i zasad.
- Wywiad **nieustrukturalizowany standaryzowany** – pilotaż lub zbieranie definicji wykonawczych. Zadaje się te same pytania różnym respondentom/ rozmówcom, ale pozostawia się im swobodę wyboru formy odpowiedzi.
- Wywiad **nieustrukturalizowany i niestandaryzowany** – wywiad antropologiczny (otwarty). Taki wywiad przeprowadza się z rozmówcami. Jego celem jest pozwolenie rozmówcy na wypowiedzenie się własnymi słowami na temat które jego/ją szczególnie interesują i zajmują.

(1) Wywiad jako część badań ilościowych

- Celem wywiadu **standaryzowanego i ustrukturalizowanego** (kwestionariusz) jest przeprowadzenie badań ilościowych dla potwierdzenia hipotezy. Taki wywiad przeprowadza się z respondentami dobranymi według statystycznych procedur i zasad.
- Surwey, ankieta
- Policzyć korelacje, przedstawić opis próby (populacji)

(2) Wywiad jako część badań etnograficznych

- Wywiad **nieustrukturalizowany i niestandardyzowany** – czyli wywiad antropologiczny (otwarty). Taki wywiad przeprowadza się z rozmówcami. Jego celem jest pozwolenie rozmówcy na wypowiedzenie się własnymi słowami na temat które jego/ją szczególnie interesują i zajmują.
- Poszukać kategorii
- Koniecznie uzupełnić innymi metodami (triangulacja)

Wywiad antropologiczny

Wywiad antropologiczny jest *komunikacją dwustronną*. Badacz stara się nie dominować, ale za to uważnie słucha, próbuje zrozumieć sytuację rozmówcy wczuć się w nią maksymalnie, „wejść w jego/jej buty”. Jak to jest być kimś innym? Jak to jest być tym Drugim? Tego nigdy się nie dowiemy, ale podczas wywiadu staramy się jak najbardziej zbliżyć do Drugiego...

Różnica między wywiadem ustrukturyzowanym i nieustrukturyzowanym jest taka, że pierwszy ma na celu pozyskiwanie danych, które można zakodować, a drugi polega na uzyskaniu odpowiedzi od drugiej osoby, która pomoże zrozumieć jej świat; bez narzucania jakichkolwiek kategorii czy pomysłów. Jest troszkę jak obserwacja - pytający czegoś *nie wie* i chce się nauczyć czegoś nowego od innej osoby. Chodzi o sztukę słuchania tego, co rozmówca nam mówi. Jest to rozmowa wzajemna, taka, w której jedna osoba więcej słucha, a druga więcej mówi.

Wywiad antropologiczny

- Bądź otwarta na to, co mówi rozmówca, podążaj za jego myślą. Nie potrzebujesz planu ani przygotowanych pytań wcześniej tylko ogólne wyobrażenie o tym, czego chcesz porozmawiać. To rozmówca jest kapitanem w tej podróży, pozwól mu zabrać cię tam, gdzie chce. Im bardziej jest to nieoczekiwane, tym lepiej.
- Nie zasypuj rozmówczynie pytaniami, pozwól jej wziąć rozwinięcie swojej narracji. Pomóż jej w tym przez zadawanie pytań dotyczących tego, co powiedziała.
- Proś o przykłady. Nie zadowolaj się abstrakcyjnymi stwierdzeniami lub deklaracjami opinii. Tylko to co osobiste, który pozwala nam być może złapać prześwit inności Innego.

Wywiad antropologiczny

- Wywiad etnograficzny zajmuje dużo czasu, rzadko jest krótszy niż jedna godzina. Etnografowie zwykle wracają do swoich rozmówców, prosząc ich o kontynuowanie swoich historii lub uzupełnij nowe informacje. Jeśli jesteś amatorem raczej aniżeli profesjonalnym etnografem, nie musisz być zbyt rygorystyczny jeśli chodzi o gromadzenie danych empirycznych, które wygenerowałyby teorię, ale i tak jest wskazane, aby wrócić dwa lub trzy razy do tej samej osoby. Relacje rozwijają się z czasem i oboje rozmawiają a słuchanie dojrzewa i staje się lepsze.
- Utrzymuj kontakt wzrokowy, bądź wrażliwa, reaguj ale rób nie zdominować rozmowy.

Wywiad antropologiczny

- Jeśli jesteś zawodowym antropologiem, musisz zachować materiał, robiąc notatki i nagrywając rozmowę. Jako etnograf-amator wszystko, czego potrzebujesz, to koncentracja uwagi na rozmówcy.
- Etnografowie poświęcają wiele uwagi i uwagi zachowanie anonimowości rozmówców i ochrony ich tożsamości i prywatności. Bądź szczery, bądź pełen szacunku, nigdy nie zdradzaj rozmówcy.

Z kim wywiad?

- Na początek dobrze nawiązać bliski kontakt z jedną osobą z terenu, to będzie nasz główny kontakt; radzimy się tej osoby, z kim rozmawiać, konsultujemy z nią nasze pomysły – to powinna być osoba godna zaufania
- *Snowball effect*, efekt kuli śnieżnej, czyli prosimy rozmówców o polecenie kolejnych rozmówców
- Dobrze jest rozmawiać z różnymi rozmówcami, z różnych poziomów hierarchii, z różnych działów/ różnych miejsc

Bruno Latour – tu w roli rozmówcy

Ile osób?

To zależy! od tematu, sytuacji, rozmówcy, terenu...

- Ruth Behar, *Translated woman* (1993) – jedna osoba, uboga kobieta z Meksyku. Bardzo długi wywiad, badaczka wielokrotnie wracała do rozmówczynie.
- William Thomas i Florian Znaniecki (1918/1996) – etnografia losów polskich imigrantów w Stanach Zjednoczonych, koncentracja na opowieściach ludzi, ich perspektywie (dziesiątki wywiadów).

Ile osób za jednym razem?

- Jeden rozmówca, wywiad indywidualny (najczęściej)
- Wywiad grupowy, kilka osób, jednak nie fokus – w grupowym wywiadzie antropologicznym rozmówcy muszą się wcześniej znać, współpracować ze sobą, posiadać własną dynamikę interakcji

Bronisław Malinowski przeprowadza
wywiad z mieszkańcami Triobrandów

(3) Wywiad jako część studium przypadku

- Lista pytań opracowanych specjalnie na użytek badania konkretnego rozmówcy;
- Pytania problemowe, półotwarte;
- Badania mają na celu zrozumienie (hermeneutyka) kontekstu kulturowego;
- Poziom badań: organizacja, z perspektywy jednostki (aktora społecznego)

(Anna Modzelewska, 2019)

(4) Wywiad jako samodzielna metoda

Wywiad autobiograficzny (Fritz Schütze, Kamila Biały) – **nieustrukturalizowany i niestandardyzowany**; autobiograficzna narracyjna metoda zbierania danych i analizy; rozmówca proszony jest na początku o opowieść o:

- całym swoim życiu,
- albo na zadany temat, np. wydarzenie, w którym uczestniczył.

Po tym etapie badaczka zadaje pytania odnoszące się do tych części narracji, które nie były wystarczająco szczegółowe.

Wywiad biograficzny

Badacz spotyka się z rozmówczynią dwukrotnie (pierwsza rozmowa trwa od trzech do sześciu godzin). Na drugim spotkaniu narracja życiowa, (zwłaszcza jej narracyjne schematy), jest ponownie interpretowana. Uogólnień dokonuje się poprzez porównywanie merytorycznych cech różnych narracji. Perspektywa jest indywidualna w takim wywiadzie umożliwia zderzanie zjawisk społecznych z perspektywą indywidualną, bez uogólnień statystycznych.

(5) Wywiad jako orientacja w terenie

- Wywiad **standaryzowany nieustrukturalizowany** – pilotaż lub zbieranie definicji wykonawczych. Zadaje się te same pytania różnym respondentom/ rozmówcom, ale pozostawia się im swobodę wyboru formy odpowiedzi.
- Przygotowanie do badań ilościowych lub
- Część badań etnograficznych lub
- Część studium przypadku

Definicje wykonawcze

Zbieranie definicji wykonawczych – wywiad standaryzowany i nieustrukturyzowany, lista pytań dla wszystkich respondentów celem orientacji w znaczeniach w terenie (może być tylko jedno pytanie) np. pytanie o znaczenie jakiegoś pojęcia, lub prośba o charakterystykę własnego stanowiska pracy.

(6) Analiza konwersacji

Analiza konwersacji – (*conversation analysis, CA*) jest metodologią wyrosłą na gruncie tradycji etnometodologicznej, koncentruje się ona na rzeczywistych rozmowach (niekierowanych), prowadzonych przez aktorów społecznych w ich różnych rolach: zawodowych i prywatnych.

Zasady

- Identyfikacja sekwencji w mowie
- W jaki sposób mówiący biorą na siebie role przez mowę (np. klient – profesjonalista)?
- Konkretny efekty mowy (np. prośba o wyjaśnienie, poprawki, śmiech) i pracuj do tyłu od tych efektów, by znaleźć ich trajektorię, czyli skąd się wzięły

Wywiad który jest obserwacją

- Nie należy tłumaczyć kolejek mowy przez odwołania do intencji mówiącego
- Nie należy tłumaczyć kolejek mowy przez odwołania do roli czy statusu mówiącego (np. lekarz, osoba starsza)
- Nie należy próbować wyłowić sensu pojedynczej wypowiedzi w izolacji od reszty rozmowy

Obserwujemy akty mowy

Commissives – mają na celu nakłonienie mówiącego do działania:

- Obietnica
- Oferta
- Przysięga
- Gwarancja

Akty mowy

Dyrektywy – mają na celu nakłonienie rozmówcy do działania:

- Prośba
- Rozkaz
- Nakaz
- Sugestia
- Pozwolenie
- Pytanie

Akty mowy

Asertywy – wyrażają przekonanie mówiącego:

- Stwierdzenie
- Opis
- Przepowiednia
- Spekulacja
- Raport
- Ogłoszenie

Akty mowy

Ekspresywy – wyrażają stan
psychologiczny mówiącego:

- Komplement
- Przeprosiny
- Zaproszenie
- Podziękowanie
- Powitanie

Akty mowy

Deklaracje

- Zwolnienie
- Przyjęcie (do pracy, de zespołu)
- Wyrok

Transkrypcja wywiadu

[R] Mogę powiedzieć jak to się stało, że tam pracuję i...

[B] Tak, tak, proszę opowiedzieć całą historię.

[R] To znaczy tak, zacznę od tego, że zawsze chciałam być nauczycielką, zawsze, także jak to było marzenie moje od dzieciństwa i nie było ważne, że żadne inne eee zawody tylko właśnie nauczycielstwo. Ale powiem szczerze, bo miałam sama, sama miałam wspaniałych nauczycieli i chciałam spróbować czy ja też tak potrafię. Ale powiem szczerze, że później życie zweryfikowało, że to nie zawsze tak chcieć to móc i na przykład jak już pracowałam to właśnie wydawało mi się, że ci wspaniali moi nauczyciele to nie zawsze musieli być ci, którzy chcieli być nauczycielami, po prostu albo ma się ten dar przekazywania wiedzy i pracy z dzieckiem, niezależnie od chęci, albo nie. No i powiem szczerze, że były i bardzo miłe chwile, ale były też rozczarowania, że mimo najszczerzych chęci jakoś tak mi nie wychodziło. No nie czułam się że jestem takim wspaniałym nauczycielem. [śmiech] Po pierwsze, większa więź jest nauczyciela z uczniem wtedy kiedy ma więcej lekcji, a na przykład jak ja miałam jedną godzinę w czwartej klasie biologii, bo kiedy według starego jeszcze programu było dwie godziny w klasach od 5 do 8, a jedna w 4, jedna w 4 klasie, i jedną godzinę wychowawczą, na przykład miałam wychowawstwo w 4 klasie no to siłą rzeczy naprawdę to był ten kontakt bardzo utrudniony, oni byli bardziej zżyci, mieli więcej i częsty ten kontakt z nauczycielem na przykład polskiego czy matematyki niż my razem ze sobą. No i tam próbowaliśmy razem robić różne imprezy, wycieczki itd., ale ja sama widziałam właśnie, że to też jeszcze jest w znaczeniu takim jakiego przedmiotu uczymy. No ale jak już się spełniło to moje marzenie, bo od samego początku na Uniwerek, na biologię, pedagogiczny kierunek, no i i poszłam do pracy właśnie do szkoły takiej podstawowej, małej na 400 z czymś dzieci, tam pracowałam przeszło 10 lat, 12 dokładnie. To właściwie tamta mała szkółka z jednej strony była właśnie fajna o tyle, że... bardzo szybko się te dzieci poznawało, miałam też dużo, ogromne zaufanie dyrekcji, dyrekcja mi pozwalała na bardzo wiele rzeczy, tak sobie teraz patrzę z perspektywy to nie wiem czy ja byłabym aż tak wyrozumiała, no i tam w ogóle bardzo mi się fajnie pracowało [...]

<https://www.youtube.com/watch?v=66CbSfuyxTU&t=205s>

Gabriel Isak